

Список використаних джерел:

1. Land take and land degradation in functional urban areas. *European Environment Agency*. URL: <https://www.eea.europa.eu/publications/land-take-and-land-degradation>.
2. Sketching sustainable land use in Europe by 2040: a multi-stakeholder participatory approach to elicit cross-sectoral visions - *Regional Environmental Change*. *SpringerLink*. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10113-018-1297-7>.
3. Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи : монографія / Житомир. нац. агроєколог. ун-т ; за ред. Т. О. Зінчук. – Київ : ЦУЛ, 2020. – 494 с.

Анотація: The study of land use transformation in general has become an important key point for a deeper understanding of the interaction between humans and the land, and for identifying the main problems of socio-economic development and related environmental impacts. The general picture of trends in the development of key areas for the transition to sustainable land use was analysed in terms of comprehensive plans that include an overview of challenges and prospects in this area.

Ключові слова: sustainability, agricultural policy, land use, soil degradation, anthropogenic impact, challenges and prospects.

УДК 332.3

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-56

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ҐРУНТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Ключник А. В., д-р екон. наук, професор,
e-mail: klyuchnikav@mnau.edu.ua

Мельникова М. О., здобувач вищої освіти
e-mail: melnykova2003@gmail.com

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. У дослідженні розглянуто сутність проблеми щодо збереження ґрунтів, зокрема в країнах Європейського Союзу, яку розглядали ще з 1972 р., коли було схвалено Європейську Хартію про ґрунти та інші міжнародні угоди. У ХХІ ст. було оприлюднено «Тематичну стратегію з охорони ґрунтів», яка стала основою для розробки Рамкової директиви з охорони ґрунтів, обговорено законопроект в Брюсселі та Стратегії захисту ґрунтів (2021 р.). Сучасні європейські законодавчі ініціативи включають різноманітні заходи спрямовані на збереження та відновлення здоров'я ґрунтів для майбутніх поколінь.

Ключові слова: ґрунти, Європейський Союз, правове регулювання, охорона, нормативно-правові акти, міжнародні договори, Хартія, інноваційні стратегії.

Головним природним ресурсом на думку Європейського співтовариства є ґрунт, який складається з мінеральних і органічних речовин, води, повітря та живих організмів; служить платформою для людської діяльності, є важливим елементом ландшафту та світової спадщини. Структура ґрунту надзвичайно різноманітна: лише в Європі виявлено 10000 видів ґрунтів, які об'єднані в 320 основних категорій [4]. Утворення одного сантиметра ґрунту може тривати століття, в той час як окремі види людської діяльності спричиняють його серйозне пошкодження, що призводить до негативного впливу на навколишнє середовище та екосистеми, наприклад, руйнування від вітру або води можливе за декілька років. За останніми даними 12,7% всіх ґрунтів в ЄС потерпає від ерозії від помірного до високого ступеня [3]. Забруднює ґрунт також й інтенсивне сільське господарство та промисловість. Європейський Союз оцінює річний збиток від деградації ґрунту в 38 мільярдів євро [2]. Крім того, погіршення стану ґрунту пов'язане з кліматичними змінами, що в кінцевому підсумку може призвести до опустелювання територій.

Проблема збереження ґрунтів у країнах Європейського Союзу розглядається вже не одне десятиліття, а в деяких регіонах прийняті окремі документи з питань охорони ґрунтів (наприклад, Альпійська конвенція Європейського Союзу). Ще у 1972 році Резолюцією Європейської Ради було схвалено Європейську Хартію про ґрунти, де було проголошено 12 принципів, серед яких зазначено відповідальність суспільства, виробників та урядів кожної країни щодо раціонального планування, збереження, ощадливого використання та запобігання різних негативних впливів на ґрунти.

У ХХІ столітті Європейське Співтовариство активізувало свою діяльність щодо збереження ґрунтів. Так, у 2002 році 6-та програма Європейської дії з охорони навколишнього середовища внесла пропозицію щодо впровадження тематичної стратегії з питань ґрунтів. Було переглянуто Хартію 1972 року щодо охорони та раціонального використання ґрунту, що стало поштовхом до складання ґрунтових карт та моніторингу. Нова Хартія була прийнята 28 травня 2003 року. Під час її розробки були враховані важливі міжнародні угоди: Паневропейська стратегія з біологічного різноманіття та змін клімату (Ріо-де-Жанейро, 1992), Паризька конвенція про опустелювання (1994), Протокол про охорону ґрунтів в Альпах (1998).

22.09.2006 р. Європейська комісія оприлюднила «Тематичну стратегію з охорони ґрунтів», яка стала основою для розробки Рамкової директиви з охорони ґрунтів, де всебічно розглянуто різні загрози щодо їх стану, окреслено загальні рамки з охорони цього природного ресурсу, заходи попередження деградації ґрунтів, відновлення їх природного стану, збереження здатності ґрунтів забезпечувати життєдіяльність екосистем, від яких залежить економічне процвітання і благополуччя суспільства. Наступним кроком стало обговорення законопроекту з охорони ґрунту 15.03.2010 р. в Брюсселі. Європейська комісія опублікувала новий звіт, в якому зазначалося про не відповідне управління біологічним різноманіттям ґрунту, що, крім усього іншого, призводить до змін клімату та погіршення якості ґрунтових вод. Питання залишилася на тому ж рівні: шкода ґрунтам від сільського господарства, надмірне пасовищництво,

вирубка лісів, лісові пожежі та непродумана іригація, що загрожує різноманіттю організмів, які живуть у ґрунті; урбанізація та ерозія земель, а також зміни клімату, оскільки ґрунт є природним сховищем вуглецю.

Стратегія захисту ґрунтів, яка була представлена Європейською Комісією на прес-конференції 17 листопада 2021 року, містить широку рамку для захисту і сталого використання ґрунтів. Ця стратегія відображає зобов'язання ЄС до збереження ґрунтів як ключового елемента для забезпечення продуктивності сільського господарства, біорізноманіття та водних ресурсів. Вона включає в себе такі конструктивні пропозиції для збереження та відновлення здоров'я ґрунтів для майбутніх поколінь, як підтримка стійкого землекористування, протидія ерозії ґрунтів, підвищення свідомості та залучення громадськості.

Сучасні стратегії захисту ґрунтів лягли в основу розробки Закону «Про здоров'я ґрунтів». Європейський зелений курс покликаний забезпечити кліматичну нейтральність Європи до 2050 року і покращити сталість економіки [1]. Регулювання охорони ґрунту відбувається за рахунок різних міжнародних угод, програм та директив, зокрема про зменшення викидів забруднюючих речовин у атмосферу, зменшення забруднення ґрунту від опадів, екологічне ведення сільського господарства (Директиви про нітрати та пестициди). Спільні заходи у сфері сільськогосподарської політики включають: підтримання рівня вмісту органічних речовин у ґрунті, засівання травами земель з метою запобігання ерозії, більш раціональне використання угідь фермерами. Крім цього, існують документи, що контролюють деякі забруднюючі речовини, наприклад, прийнятий у 2007 році проект REACH («реєстрація, оцінка, дозвіл, хімічні продукти»), спрямований на охорону навколишнього середовища. Згідно з цим документом всі речовини реєструються та оцінюються, найбільш шкідливі заміщуються менш токсичними. Так було витіснено використання свинцю в бензині. Ці заходи також сприяють збереженню якості ґрунту [1].

Наразі Європейська комісія сприяє досягненню загальної згоди щодо запобігання деградації ґрунтів в країнах ЄС, зокрема у регулюванні «Пред'явлення умов» і у Регламенті щодо стратегічних планів аграрної реформи 2023 року (ЄС 2021/2115) йдеться мова про збереження прямих дотацій на збереження належного сільськогосподарського і екологічного стану посівних площ [1].

Підсумовуючи важливо зазначити, що ініційовані стратегії щодо збереження ґрунтів відображають зобов'язання ЄС як ключового елемента для забезпечення продуктивності сільського господарства, біорізноманіття та водних ресурсів. Вони включають в себе різноманітні заходи, такі як підтримка стійкого землекористування, протидія ерозії ґрунтів, підвищення свідомості та залучення громадськості, тобто спрямовані на збереження та відновлення здоров'я ґрунтів для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел:

1. Бесте А. Законодавство і стратегії Європейського Союзу із захисту ґрунтів. 2022 р. URL:https://apd-ukraine.de/images/2023/BVVG/Bodenschutz_Rechtsetzung/Bodenschutz_Rechtsetzung_EU_ua.pdf
2. Бондар О.Г., Переверзева А.В., Волков В.П. *Європейські практики охорони ґрунтів: досвід для України. Агросвіт*. 2020. №17-18. С. 10-16.
3. Ігнатенко О. Політика ЄС з підтримки якості ґрунтів. *Інформаційний центр «Зелене досьє»*. URL: <https://www.dossier.org.ua/news/politika-ies-z-pidtrimki-yakosti-gruntiv/>
4. Soil Atlas of Europe. URL: https://esdac.jrc.ec.europa.eu/Projects/Soil_Atlas/Download/40-79.pdf

Abstract: The study examines the essence of the problem of soil conservation, in particular in the countries of the European Union, which has been considered since 1972, when the European Charter on Soils and other international agreements were approved. In the XXI century the "Thematic Strategy on Soil Protection" was published, which became the basis for the development of the Framework Directive on Soil Protection, the draft law in Brussels and the Soil Protection Strategy (2021) were discussed. Modern European legislative initiatives include various measures aimed at preserving and restoring soil health for future generations.

Key words: soils, European Union, legal regulation, protection, legal acts, Charter, innovative strategies.

УДК 333.322.1

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-57

РОЛЬ УРЯДІВ КРАЇН ЄС В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Ключник А. В., д-р екон. наук, професор,
e-mail: klyuchnikav@mnaeu.edu.ua

Романишина А.В., здобувач вищої освіти
e-mail: romanishka72@gmail.com

Миколаївський національний аграрний університет

Анатоція. Встановлено особливість земельних ресурсів у природному вимірі та суспільному виробництві. Визначено підходи урядів держави країн ЄС до регулювання земельної політики. Розкрито сучасні тенденції цифровізації у формуванні потоку інформації через електронні засоби.

Ключові слова: земельні ресурси, управління, країни Європейського Союзу, урядова політика

Найважливішою особливістю земельних ресурсів є їх відмінність від іншої ресурсної бази виробництва, за рахунок того, що земля є унікальним витвором природи, а не результатом людської праці, її не можна оновити знову на відміну від таких об'єктів, як житлові чи виробничі приміщення або транспортні системи. До родючості ґрунтів можна відноситися, як до відносно відновлювальних, проте більшість просторових характеристик землі, у випадку